

Dr. C. H. Witthaus

1890 — 1 MAART — 1950

De mogelijkheid om de dag te herdenken, waarop men vóór 25 jaren het tandarts-examen met gunstig gevolg aflegde, wordt velen gegeven. Uiteraard is deze voor een 40-jarige praktijk-beoefening reeds kleiner, terwijl het vieren van een gouden jubileum tot de hoge uitzonderingen zal behoren.

De jubilaris van heden, collega C. H. Witthaus, heeft een volgende mijlpaal bereikt! Op 1 Maart 1950 zal het 60 jaar geleden zijn, dat hij zijn intrede deed in de tandheelkundige professie en deze wenst hem van harte geluk met dit gedenkwaardige feit.

Voor de thans praktizerende generatie — jong en oud — is het moeilijk, zich een voorstelling te maken van het tandheelkundige milieu in den jare 1890. Zelfs het doorlezen van de „Handelingen van het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap”, de vereniging, die toen nog de alleenheerschappij in de tandheelkunde voerde, kan ons slechts een vaag beeld oproepen van wat de tandheelkunde was en van de wijze, waarop zij werd uitgeoefend in de negentiger jaren. De deftige tandarts — gesnord of gebaard — was gekleed „en redingote”, staande naast de overdadig met rode pluche versierde stoel, terwijl hij het instrumentarium te voorschijn haalde uit een kast, waarvan alle laden stijlvol voorzien waren van fluweel in gelijke kleur! Wat de practische uitoefening betreft, vermeldt weliswaar het verslag van de 28ste vergadering van het N.T.G., gehouden op 28 Maart 1890 — dus juist 60 jaren geleden — een voordracht van Dr. C. van der Hoeven over kroon- en brugwerk; toch lijkt mij de veronderstelling, dat het dagelijks hand-instrumentarium van de tandarts meer gesymboliseerd werd door een tang dan door een diamantschijfje, stellig niet te gewaagd. Natuurlijk kon de individuele practicus niet hoger grijpen dan de toenmalige vorderingen der wetenschap hem toelieten en we moeten dus groot respect hebben voor de enkelen onder hen, die met de meest primitieve hulpmiddelen werk tot stand brachten, dat vele tientallen jaren voor hun patiënten een weldaad zou blijken.

Tot de hier aangeduide enkelen behoort zeker Carl Witthaus. Hij — reeds in die jaren eerder tevreden over anderen dan over zichzelf — was er de man niet naar, om na het behalen van het Zahnarzt-diploma gevolgd door dat van Nederlands tandarts, zich volleerd te voelen. Hij wist waar men zijn kennis kon vermeerderen en toog naar Amerika, studeerde aan de University of Pennsylvania om er in 1892 de graad van Doctor of Dental Surgery te behalen. Slechts zéér weinigen waren hem daarin voorgegaan. Zo zien we

Witthaus spoedig in Rotterdam neergestreken, zéér tot heil van zijn weldra talrijke patiënten en van de Rotterdamse tandheekundige samenleving.

Stellig kan het niet in de bedoeling hebben gelegen van de Redactie van het Tijdschrift, toen deze mij de aangename opdracht gaf iets over collega Witthaus te schrijven, om in extenso al zijn verdiensten uit te stallen. Om deze naar waarheid tot hun recht te doen komen, daarvoor zou een apart nummer van het T. v. T. misschien nog ontoereikend zijn. Zelfs heb ik wellicht bij oppervlakkige beoordeling reeds te veel uitgeweid over zaken, die schijnbaar met het jubileum van Witthaus weinig uit te staan hebben. Er valt echter niet over deze collega te schrijven, zonder hem te zien als gangmaker gedurende de ganse periode 1890—1950.

Niet alléén moeten we deze merkwaardige figuur zien als de 81-jarige, die geenszins de glans en luister heeft verloren van zijn gouden jubileum en nog steeds tot de getrouwe medewerkers behoort van het Tijdschrift. Witthaus zien wij pas in zijn ware grootheid, als wij zijn gangen nagaan over de gehele periode 1890—1950. Daaruit treedt hij naar voren als een ware pionier.

De door mij geschilderde tandarts van 1890 was zich weinig bewust van mogelijke sociale plichten. Hij was niet zelfzuchtig, maar men vond het een volkomen redelijke gedachtengang, dat, wie de kosten van een behandeling niet kon betalen, ook niet geholpen kon worden.

Daarin heeft Witthaus verandering gebracht, door in 1901 de „Rotterdamsche Tandheekundige Vereniging” op te richten, welke haar leden verplichtte ook poliklinisch werkzaam te zijn. Zo heeft hij met de eerste plaatselijke vereniging ook de eerste tandheekundige polikliniek gesticht. Pionier inzake de propaganda voor betere begrippen omtrent mond- en tandhygiëne, voerde hij de beste soort van propaganda: die door de daad! Dit gebaar moet van grote invloed geweest zijn op de verdere ontwikkeling van de sociale tandheekunde hier te lande, omdat door hem het besef werd aangekweekt en duidelijk gemaakt, dat de tandarts, die alleen voor zijn beperkte patiëntenkring zorgde, in zijn beroepsplicht tekort schoot.

Soortgelijk pionierswerk staat voor hem te boek ten aanzien van de propaganda voor mond- en tandhygiëne in het algemeen. Het trad aan de dag in brochures en schoolplaten, uitgegeven door de R.T.V. en verkreeg een bredere basis in 1910, door de oprichting van de „Nederlandsche Vereniging tot Bestrijding van het Tandbederf”, later omgedoopt in „Het Ivoren Kruis”, Nederlandse Vereniging voor Mond- en Tandhygiëne. Men denke vooral niet gering over zulk een initiatief. Ook hier geldt het jaartal 1910 als

zeer belangrijk, omdat het toentertijd heel wat inspanning en overredingskracht vergde om de grote Rotterdamse kooplieden tezamen met de tandartsen tot beraad te krijgen over de problemen inzake een verbetering van de slechte gebitstoestand van de massa. Maar het gelukte.

De invloed van Witthaus in zijn Rotterdamse tijd is nòg merkbaar in de plaatselijke vereniging: de R.T.V. Wederom als initiatiefnemer had hij in de stad van zijn vestiging de tandartsen aldaar om zich verenigd en hen ingeprent dat zij elkaar als beroepsgenoten hadden te beschouwen en niet als concurrenten. De R.T.V. was een invitatie-gezelschap en werd als zodanig een vriendenkring in de beste zin van het woord en deze lichtende fakkel werd steeds aan de opvolgende besturen doorgegeven tot heil van de voortreffelijke collegiale verstandhouding ter plaatse die, in weerwil van de veertig jaren, welke de jubilaris van Rotterdam scheiden, elders zijn gelijke niet gemakkelijk vindt.

Al schrijvende fluistert een grote geest mij wel het woord „Beschränkung” in, maar deze valt mij steeds moeilijker, want er zijn nog zo veel terreinen waarover gesproken moet worden, zelfs al ga ik de lange reeks wetenschappelijke publicaties voorbij, die hij zowel in het Tijdschrift voor Tandheelkunde als in buitenlandse vakbladen heeft gepubliceerd. Uit deze artikelen blijkt, hoezeer zijn belangstelling uitgaat naar ver uiteenlopende onderwerpen. Men raadplege slechts het in 1949 uitgegeven register van het T. v. T. over de jaargangen 1894 t. e. m. 1947! Zou men anders verwachten van de man, die in 1903 behoorde tot de oprichters van het Tijdschrift en zelfs thans nog regelmatig medewerker is?

In de serie zijner publicaties dingen de onderwerpen Caries en Conserverende Tandheelkunde om de voorrang. Ieder der ouderen kent zijn „Brieven over conserverende tandheelkunde”, later in boekvorm herdrukt. De belangstelling voor onze prophylactische taak heeft hem nooit verlaten. Zelf leerling van de grote W. D. Miller, die in 1883 zijn eerste publicatie deed verschijnen over een door hem gefundeerde caries-theorie, is Witthaus steeds schouder aan schouder met hem blijven staan. Geenszins huiverig om nieuwe ideeën over te nemen, heeft hij alles wat na Miller is geschreven, ernstig bestudeerd en kritisch bekeken. Hij liet zich nooit overbluffen en kon nooit overtuigd worden, dat geheel andere opvattingen met betrekking tot de aetiologie van de tandcaries, minder vraagtekens lieten bestaan dan Miller's theorie. In het T. v. T. 1948 verscheen van zijn hand een artikel „Een monument voor W. D. Miller”. Het geeft de zienswijze weer van een congres van deskundigen op het terrein der studie van het caries-vraagstuk,

gehouden door de Michigan-Workshop. De conclusies van dit congres noemt Witthaus een monument voor W. D. Miller; hij heeft gelijk, maar ik zou er ook aan toe willen voegen: het is tevens een erkenning van het juiste inzicht van Carl Witthaus.

Tot slot wens ik nog even de vraag aan te roeren of Witthaus in deze 60 jaren van hard werken voldoende waardering heeft gevonden en of de tegenslagen op tandheelkundig terrein hem zijn bespaard gebleven. Dit laatste is zeker niet het geval, maar de filosoof Carl Witthaus heeft deze steeds rustig geïncasseerd. De nieuwe denkbeelden en voorstellen, door hem met overtuiging bepleit, als daar zijn: plichtjaar voor de schooltandverzorging, instelling van een caries-research, invoering van een uniforme gebitskroniek, voedingsproeven volgens het systeem Trim Houston, e.a., zijn niet tot werkelijkheid uitgegroeid. Hij kon er geen medestanders voor vinden onder de massa der collega's en telt slechts weinig volgelingen. Moge schrijver dezer regelen hem tot troost zeggen: Carl Witthaus, vele van je goede ideeën hebben vrucht gedragen, zij het later dan je hoopte of verwachtte, maar de uitvoering kwam. Ook verder zal er nog veel van verwezenlijkt worden, al is het wellicht niet in de allernaaste toekomst.

Een teer punt vormt de vermelding van de eerbewijzen, die hem in zijn rijke leven ten deel vielen, want zelf is hij meer gebrand op daden zonder eerbetoon dan dat eerbetoon, waaraan geen evenredige daden ten grondslag liggen hem zou kunnen bevredigen. Ongetwijfeld zijn de verdiensten van Witthaus zowel op wetenschappelijk als op sociaal-hygiënisch terrein bij herhaling erkend. De Regering benoemde hem in 1940 tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. De Universiteit van Keulen verleende hem in 1926 de graad van Doctor medicinae dentariae honoris causa. De R.T.V. benoemde hem tot ere-voorzitter, evenzo „het Ivoren Kruis”, terwijl zijn naam tevens prijkt op de lijst der ereleden van het Ned. Tandheelkundig Genootschap.

Uit deze opsomming blijkt wel dat de veelzijdige bijzondere hoedanigheden van de nestor der Nederlandse tandheelkunde zowel binnen, als buiten de grenzen hoge waardering hebben gevonden.

De gehele Nederlandse professie — en van deze plaats in 't bijzonder Redactie en Alg. Bestuur van het T. v. T. — wensen Dr. C. H. Witthaus nog menig jaar in goede gezondheid, voor hem de bron van een door onverdroten practische, zowel als wetenschappelijke en sociale werkzaamheid gezegende hoge ouderdom!

Rotterdam.

J. J. BACKER DIRKS